

הלכות הדרף היומי

מסכת יבמות

תוכן

- א. חלצה בלילה חליצתה ... פוסל 1.....
- ב. בשמאל חליצתה פסולה 1.....
- ג. חלצה ורקקה אבל לא קראה חליצתה כשרה ורקקה אבל לא חלצה חליצתה פסולה חלצה וקראה אבל לא רקקה ... חליצתה כשרה 3.....
- ד. חלצה בשנים או בשלשה ונמצא אחד מהן קרוב או פסול חליצתה פסולה 5.....
- ה. אלם ואלמת שחלצו חליצתן פסולה ... וכל שאין ראוי לבילה בילה מעכבת 6.....
- ו. יבמה שרקקה תחלוץ ... דאיפסלא לה מאחין 6.....

דף קד.

א. חלצה בלילה חליצתה ... פוסל

חליצה¹ הרי היא כדין, שהרי היא גובה כתובתה אחר שחלצה, ועוד שנאמר בה שער, (דברים כה פסוק ז) יבמתו השערה וגו', ושער פתח בית הדין משמע², הלכך אין החליצה כשרה אלא ביום, ואם חלצה בלילה חליצתה פסולה.

וכן אין חולצין בשבתות וימים טובים שהרי אין דנין בהם, ומיהו בחול המועד שפיר דמי שהרי דנין בחול המועד³. יש אומרים שאין חולצין בערבי שבתות וימים טובים, וטעמא משום שמא יעשו החליצה בחפזון שלא יהיה להם פנאי, משום שיצטרכו להכין צרכי שבת ויבואו לידי מכשול שלא תחלוץ כתקונה⁴. ועוד שאין דנים בהם⁵. ובשעת הדחק שיש הכרח גדול חולצים⁶.

ב. בשמאל חליצתה פסולה

¹ שו"ע ונ"כ אבה"ע קסט"ו ז, ובסדר החליצה יא

² לבוש שם. ולמעם זה אף במי שאינה גובה כתובתה כגון בארוסה גם אין חולצים אלא ביום, ועיין בתשו' נו"ב תניינא ס"ס קי"ד שכ' דיש לומר דהיינו דוקא בנשואה שמחשב תחילת דין שע"י החליצה מתחלת לתבוע הכתובה וכמבואר מעם זה בהגהת מרדכי פמ"ח אבל ארוסה שחלצה בלילה יש מקום לדון לקולא רק שאיני מחליט זה לחלוטין ע"ש וע' בס' ישועות יעקב סק"א שכתב בפשיטות דהא דחליצה בלילה פסולה היינו אפילו בשומרת יבם מן האירוסין דלא חלקו חז"ל בתקנתם ע"ש.

³ דהא המעם שמא יכתוב כמש"ש וכותבין שט"ה בח"ה. ביאור הגר"א שם כ

⁴ לבוש שם

⁵ ביאור הגר"א שם כא

⁶ ישועות יעקב מהמ"ו, הביאו פ"ת שם י

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת יבמות

צריך⁷ שתהיה החליצה ברגל ימין, ואם חליץ ברגל שמאל חליצתו פסולה, שכן למדו רז"ל מגזירה שוה דכתיב כאן (שם פסוק ט) מעל רגלו רגלו וכתוב גבי מצורע (ויקרא יד פסוק יד) רגלו הימנית, מה התם ימין אף כאן ימין.

ולפיכך אמרו שצריך שתהא צורת המנעל עשויה לצורת רגל ימין⁸. שהרגל⁹ של ימין אצבע גדול עד הקטן הוא באלכסון לצד ימין. ובצד שמאל הוא באלכסון מאצבע גדול עד הקטן לצד שמאל ולכן יש לחותכם כך. וכבא התבאר לעיל דף קב. שמברילים גם בכך שאת הקרסים בנעל ימין יעשה בצד שמאל בחלק הפנימי, וחלולאות בצד ימין בחלק הפונה חוצה¹⁰, ובנעל שמאל של איטר להיפך¹¹, ודוקא כשהדרך כן באותו מקום, אבל אם נהגו להיפך, יעשה להיפך ויתפור אותה מבחוץ ולא מבפנים, שלא יחוצו בין המנעל והרגל, נ"ל, וכן נוהגין¹².

במה דברים אמורים לכתחלה, אבל בדיעבד אם היה עשוי המנעל בצורת רגל שמאל אלא שחליץ בימין, חליצתה כשרה¹³.

אבל אם חליץ בשמאל לעולם חליצתו פסולה¹⁴, אפילו במנעל של צורת ימין אפילו בדיעבד, וכן צריכה היא לחלוץ ביד ימינה.

ואם הוא שולט בשני רגליו וכן אם היא שולטת בשתי ידיה יעשו החליצה בשל ימין.

⁷ שו"ע ונו"כ שם כד

⁸ שו"ע ונו"כ שם כא

⁹ באר היטב שם כג

¹⁰ יש"ש יב ו ועיין בפ"ת ס"ק כא

¹¹ פ"ת שם

¹² לחוש שלא יהיה שום פקפוק. פ"ת שם כא

¹³ שו"ע ונו"כ שם כב

¹⁴ עיין בתשו' נו"ב תניינא סי' קנ"ו שכ' שאף שהדין פשוט בטור וש"ע וכל הפוסקי' שאם חלצה בשמאל חליצתה פסולה ולא פקפק בזה שום פוסק יש לי בזה מקום עיון כמו שכתבתי בחבורי צל"ח למס' ברכות דף כ' ב' והאריך בזה והוציא מדבריו דאין כאן הלכה ברורה שתהי' פסולה כיון דלר' יוחנן חליצתה כשרה ואין לנו הכרעה מדברי הגמרא, ועיין בתשו' רבינו עקיבא איגר סי' קכ"ב תשובת התנו הגאון רבי משה סופר ז"ל שהביא שם בשם הגאון ר"ז מרגליות שמצא בראב"ן דאם חלצה בשמאל בדיעבד כשר ועפ"ז עלה בדעתו לצרף חליצת שמאל להיתרים אחרים וחשש עיגון. והוא ז"ל פלפל בדבריו וגם בדברי הנו"ב הנ"ל והעלה דאין לעשות מזה שום סניף בשום מקו' כלל לחלוץ בשמאל אפי' בקיטע מכ"ש באינו קיטע עש"ה. פ"ת כב

הלכות הדרף היומי

מסכת יבמות

ואם הוא¹⁵ אטר ברגלו יש אומרים שחולץ בשניהם בבת אחת¹⁶, במנעל של ימין בימין, ובמנעל של שמאל בשמאל¹⁷, וי"א¹⁸ שיחלצו בזה אחר זה, ותאמר בפירוש שבזה שהדין נותן שהוא הכשר לחליצה בו מכוונת למצות חליצה, ובזה שאינו נחשב ע"פ דת תורתנו להיות כשר לחליצה אינו מכוונת למצות חליצה כלל רק כמתעסקת ופושטת מנעל מאיש נכרי¹⁹. ויש מי שנסתפק לומר שאין לו תקנה, שכיון שהקפידה תורה אימין וזה אין לו ימין, צריכין אנו לחוש שמא דוקא ימין אמרה תורה לכך אין לה תקנה²⁰. ונהגו כסברא הראשונה לחולץ בשניהם.

הבדיקה לראות אם הוא אטר ברגלו אם לא, מעבירין אותו לפי הדינין ג' או ד' פעמים מרוח לרוח ויראו באיזה רגל הוא פוסע תחלה, אם הוא פוסע תמיד תחלה ברגל ימין של כל אדם אינו אטר, ואם הוא פוסע תמיד תחלה ברגל שמאל של כל אדם הרי הוא אטר. וכן בודקין האשה בידיה באיזה היא עושה מלאכתה, אם היא אטרת או לא, ואם היא אטרת תעשה החליצה בימין דידה שהיא שמאל של כל אדם.

ג. חלצה ורקקה אבל לא קראה חליצתה כשרה ורקקה אבל לא חלצה חליצתה פסולה וקראה אבל לא רקקה ... חליצתה כשרה

אחר²¹ שחלצה הנעל מעל רגלו, תעמוד היבמה נגד היבם ותרוק בארץ כנגד פני היבם, שנאמר (פסוק ט) וַיִּרְקֶה בְּפָנָיו וירקה וצריכה לרוק רוק לעיני הדיינים כשיצא מפיה עד שיגיע לפני היבם, ואח"כ מקרין אותה מעומד²², (שם פסוק ט - י) בְּכֹה יַעֲשֶׂה לְאִישׁ אֲשֶׁר לֹא יִבְנֶה אֶת בֵּית אָחִיו, וְנִקְרָא שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל בֵּית חֲלוּץ הַנֶּעֱלָ, ומדאמר הכתוב וְנִקְרָא שְׁמוֹ בְּיִשְׂרָאֵל, שמע מינה שמצוה הוא על כל העומדים שם לומר חלוץ הנעל, ואומרים אותו ג' פעמים, ויש אומרים שגם היבמה תאמר אותו ג' פעמים.

¹⁵ שו"ע ונו"כ שם כה

¹⁶ ב"ש כד

¹⁷ אף על גב דכתב בסמוך אם היא אטרת דחולצת בימין דידה מ"מ ביבם מחמירין משום דא"י גזירה שוה

דצריך דוקא ימין ממש. ב"ש כד

¹⁸ ב"ח מובא בבב"ש שם

¹⁹ עיין פ"ת שם כד

²⁰ ולא דמי לתפילין שמי שהוא אטר מניה התפילין בשמאל שהוא ימין כל אדם, דהתם ביד כהה תלה רחמנא

והרי זו היא יד כהה שלו, אבל הכא ימין אמרה תורה בגז"ש שמא ימין דוקא בעינן. לבוש

²¹ שו"ע ונו"כ שם לה

²² שו"ע ונו"כ שם מב

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת יבמות

נמצא סדר החליצה כן הוא²³. בתחלה קוראה (שם פסוק ז) מאן יבמי להקים
לאחיו שם בישראל לא אבה יבמי, והוא קורא ואומר (שם פסוק ח) לא
הפצתי לקחתה, וחולצת ורוקקת וקוראה פכה יעשה לאיש וגו'

אין הסדר מעכב, ואין הרקיקה מעכבת, שאפילו לא קראו תחלה לא היא
ולא הוא, או שהקדימה רקיקה לחליצה, או שקראוה ואח"כ רקקה חליצתה
כשרה, ומדכתיב פכה יעשה לאיש וגו', משמע כך הוא עיקר המעשה מה
שהאשה עושה בגופו של איש כלומר החליצה והוא מעכב, אבל רקיקה
וקריאה שאינו מעשה בגופו של איש הם, אינן מעכבין ולפיכך אפילו לא
קראה ולא רקקה אלא שחלצה בלבד החליצה כשרה²⁴.

²³ שו"ע ונו"כ שם מג

²⁴ עיין שו"ת שיבת ציון סימן צח (לרבי שמואל בן יחזקאל לנדא בנו של הנודע ביהודה) שחקר וכתב 'וגוף
הקריאה מאן יבמי ולא הפצתי לקחתה עדיין אינו מבורר אם הוא מד"ת, דאף מלשון המשנה ביבמות דף ק"ז
ע"ב דהיא אומרת מאן יבמי משמע שהוא מן התורה וכן מוכח ממה דקיי"ל דאלם ואלמת שחלצו חליצתן
פסולה משום דכל שאינו ראוי לבילה בילה מעכבת בו ואלם ואלמת אינן ראויין לקריאה מכלל שהקריאה
לכתחלה הוא מן התורה דאל"כ לענין מאי צריך שיהיו ראויין לקריאה. וכן מדאיצטריך קרא להכשיר בדיעבד
מכלל דלכתחלה הוא מן התורה, אעפ"כ אפשר לומר דכ"ז אם אירע המעשה כמו שנכתב בקרא שהיבמה
היתה צריכה לבוא לפני ב"ד בקובלנא על היבם שאינו רוצה להקים שם אחיו ורוצה לעגנה, והב"ד הוצרכו
לשלוח ולקרוא להיבם וליתן לו עצה ההוגנת לו בזה הוא הקריאה מן התורה, ובמקום שנוהגין ליבם אם הם
רוצין, אבל לפי מנהגנו דלא נהגין ליבם כלל כ"א לחלוץ והיבם והיבמה אינן באים לפני הב"ד כ"א אדעתא
דחליצה וכבר נתרצו שניהם לחליצה י"ל שאפשר שאין קריאה זו מן התורה רק בתקנת חכמים הוצרכו שהיא
תקרא מאן יבמי והוא קורא לא הפצתי וי"ל דקריאה זו היא רק כדי להודיע ולפרסם למה נזדקקו לחליצה
והלא מצות יבום קודם וכדי שלא להוציא לעז ורינון על הב"ד לומר שנזדקקו לחליצה ולא נתנו גילוי דעת
להיבם שרשאי ליבם מד"ת ובפרט להרי"ף והרמב"ם ז"ל מצות יבום קודמת לחליצה ואפי' לדעת רש"י ור"ת
דמצות חליצה קודמת מ"מ אין כופין אותו לחלוץ אם הוא רוצה ליבם וכדי לפרסם הדבר שהיבם והיבמה
יודעים ממצות יבום רק שנתרצו לחליצה מרצונם הטוב קוראין לא הפצתי ומאן יבמי וכו' כדי שישמעו כל
העומדים שם.

אמנם ראיתי בב"י סימן קס"ט שמביא תשובת הרא"ש ז"ל ומדברי הרא"ש משמע שהקריאה בהרבה חליצות
הוא מדרבנן משום לא פלוג א"כ מצינו למימר דלפי מנהגנו דלא שבקינן ליבם לשום יבמה ג"כ הקריאה היא
רק מדרבנן משום לא פלוג, אך הב"י שם מביא גם תשובת הרמב"ן ז"ל שנשאל באותן יבמות שאינן רוצות
ביבום והוא רוצה בה איך אפשר שתאמר מאן יבמי והשיב הרמב"ן ז"ל כיון שע"י עצת ב"ד נתרצה א"כ כבר
גמר בדעתו שלא ליבם א"כ יכול הוא לומר לא הפצתי לקחתה וגו' וכתוב הוא שכל חולצת תקרא מאן
יבמי ויקרא הוא לא הפצתי לקחתה עכ"ל הרמב"ן ע"ש בב"י, משמע מדברי הרמב"ן שהוא מן התורה לקרות
את היבם ואת היבמה, וא"כ לפ"ז י"ל לדעת הרא"ש הקריאה להיבם והיבמה הוא רק מדרבנן, ולדעת הרמב"ן
ז"ל הגיורת הכתוב הוא להקרות כן לכל יבם ויבמה

הלכות הדרף היומי

מסכת יבמות

וכן אם נתפזרו בית הדין והלכו להם, שוב אינה צריכה לחזור ולירוק²⁵. ויש סוברים²⁶ שצריכה לחזור ולירוק, ודוקא במקום עיגון, שאי אפשר לה לחזור ולירוק, מותרת להינשא בלא ריקה.

דף קד:

ד. חלצה בשנים או בשלשה ונמצא אחד מהן קרוב או פסול חליצתה פסולה

כבר התבאר לעיל דף קא. שהחליצה היא דין, ומצות²⁷ חליצה בשלשה דיינים, דכתיב (דברים כה פסוק ז) וְעֲלֶתָהּ יְבָמְתוֹ הַשְּׂעֵרָה אֶל הַזְּקֵנִים. ושער הוא בית דין²⁸, ולשון זקנים משמע לפחות שנים, ואין ב"ד שקול שאם יפול הפרש ביניהם מי יכריע ביניהם, לפיכך צריך אתה להוסיף עליהם עוד אחד.

וצריך שיהיו כשרים ולא פסולים כמו בשאר דיינים, ואפילו לדיני ממונות שלא יהיו פסולים²⁹ וכן צריך שלא יהיו קרובים זה לזה ולא ליבם ולא ליבמה כמו בשאר דיינים, ואפילו אם נשואים שתי בנות אחים, או שתי בנות אחיות, או אשה ובת אחותה, יש להקפיד, מפני מראית העין³⁰, ושלא יהיו גרים או בני גרים³¹, ואינם צריכין להיות מומחים אלא אפילו הם הדיוטות סני לכתחילה³².

²⁵ מאירי קב א ברקקה דם, וכ"מ ביש"ש לט ובהגר"א, ואין אומרים שכל שאינה ראויה לריקה הרקקה הרקקה מעכבת בה, כדרך שאמרו "כל שאינו ראוי לבילה בילה מעכבת בו", לפי שהריקה נעשית לאחר עיקר המצוה, שהיא חליצת המנעל, ולא אמרו כלל זה ש"כל שאינו ראוי לבילה בילה מעכבת בו" אלא בדבר הנעשה קודם גמר המעשה עיין שו"ת עונג יום טוב סי' קעה בהגה"ה; שו"ת בית הלוי ח"ג סי' ב; אור שמח לרמב"ם שם; שו"ת חלקת יואב אהע"ז סי' יז.

²⁶ בית מאיר סי' קסט סל"ט בכונת ב"ש

²⁷ שו"ע ונו"כ אבהע"ז קסט א

²⁸ מאירי כאן, וכ"כ בנוב"ת אהע"ז סי' קיד על פי תרגום אונקלוס ורש"י שם שפי' השערה שער בית דין, ועי' ישועות יעקב אהע"ז סי' קסט ס"ד שהבין שמה שצריכה בית דין אינו אלא מדרבנן, וכבר תמה עליו בשד"ח מערכת חליצה סי' ג אות א

²⁹ סדר החליצה ד

³⁰ סדר בחליצה שם ג

³¹ סדר החליצה ב, אולם אם סבו או סבתו גרים אין לחוש. באר היטב שם ה

³² עיין בתשו' שיבת ציון סי' צ"ח שכ' שאף שמדברי הירושלמי ר"פ מצות חליצ' משמע דלכתחל' צריך זקנים אגן לא קי"ל כן אלא דג' הדיוטות שיודעין להקרות כשרים אפילו לכתחילה כו'. פ"ת שם ב

הלכות הדרף היומי

מסכת יבמות

חלצה בפני שנים³³, או אפילו בפני שלושה³⁴ קרובים או שהי אחד פסול או גר³⁵, ואפילו קיבלו אותם עליהם³⁶, חליצתה פסולה, ונאסרת על האחים, כמו שיבואר להלן.

ה. אלם ואלמת שחלצו חליצתן פסולה ... וכל שאין ראוי לבילה בילה מעכבת

מה שנתבאר³⁷ לעיל שאין הקריאה מעכבת את החליצה, זהו כשיכולין לדבר או לשמוע שכיון שהם ראויים לקרות ולשמוע את הקריאה, אין הקריאה מעכבת בהם, שכל הראוי לבילה אין בילה מעכבת בו, אבל אלם או אלמת או מי שמדבר ואינו שומע³⁸, אינם חולצין, ואם חלצו חליצתן פסולה, שכל שאין ראוי לבילה בילה מעכבת בו, ונפסלת על האחים, ואם הוא אלם, להתירה צריכה חליצה שניה.

ו. יבמה שרקקה תחלוץ ... דאיפסלא לה מאחיז

אם רקקה³⁹ לפני היבם נפסלה ואסורה להתייבם, וצריכה חליצה מן האחים, שחשו חכמים⁴⁰ שמא יראו אותה הרואים שרקקה ויאמרו שאם כבר רקקה וראי חלצה לו קודם, וכשיראו אותה שתתייבם אח"כ יאמרו חלוצה מותרת

³³ שו"ע ונו"כ שם ב וב"ש ב

³⁴ עיין במל"מ פמ"ז מהלכות עדות שחקר שם בהא דקיי"ל נמצא א' מהם קרוב או פסול דגבי עדות עדותן במילה איך הדין בדיינים אם הי' ב"ד יותר משלשה ונמצא א' קא"פ וכ' דמדברי רש"י כאן במתני' דחליצה בשנים או בשלשה ונמצא אחד מהן קא"פ חליצתה פסול' ופרש"י דנמצא א' קא"פ הדר הוי לוי שנים מבואר דדוקא בשלשה משום דאי מסלקת הפסול הוי לוי שנים אבל אם הי' יותר משלשה חליצת' כשיר' ואמנם מדברי הנ"י מבואר דאף שיש שלשה בלעדו חליצת' פסול' עכ"ד ע"ש וע' בס' ישועות יעקב סק"ג מ"ש בזה וע' בס' נה"מ בה"מ סי' ל"ו מענין זה. וע' עוד בס' ישועות יעקב סק"ו. פ"ת שם ג

³⁵ ואפילו לחליצת גרים גר פסול. באר היטב סדר החליצה ז

³⁶ וע' בס' ישועות יעקב סק"ד שכ' דאף שהב"ש כתב דבר זה בפשיטות מ"מ במחלוקת שנוי' דמדברי הרא"ש פמ"ח מבואר דדוקא בדבר שפסלה התורה להדיא כב"ד של חליצה הוא דלא מהני קבל' אבל במה דלא מצינו להדיא רק משום דהוי כדיני ממונות לא עדיף מד"מ דמהני קבלה אך מדעת התו' שם מבואר דס"ל כדעת התה"ד ע"ש. פ"ת שם ד

³⁷ שו"ע ונו"כ שם מג

³⁸ ע' חי' רימב"א יבמות דף ק"ד ע"ב דה"נ מדבר ואינו שומע א"י לחלוץ דלאו בני קריאה נינהו דלא מהני הקריאה כיון דאין שומעים זה לזה. חי' רע"א שם

³⁹ שו"ע ונו"כ שם מה – מו

⁴⁰ לבוש וב"ש שם מו

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת יבמות

לאחיז, ומטעם זה לא אסרו רקקה להתייבם אלא כשרקקה לפני היבם ובפני ב"ד.

לפיכך רקקה חוץ לב"ד או שלא בפני היבם, וכן אם רקקה בב"ד שאינו מזומן לחליצה⁴¹, שאין חשש זה לא נאסרה.

ודוקא כשרקקה רוק בפני היבם ובפני בית דין, נפסלת. אבל אם רקקה דם אינה נפסלת⁴² אלא א"כ יהא רוק מעורב בו, ואם רוק מעורב בו נפסלה.

יש אומרים שיש ליזחר שלא תרוק היבמה לפני היבם קודם חליצה כשעומדים ובאים בפני ב"ד לחלוץ, שאם תרוק הרי חליצתה חליצה פסולה, ותהא עריכה לחזור על כל האחים.

ו"א⁴³ שאפילו לא נתכוונה לשם ריקת חליצה נאסרת, שאף בזו יש לגזור שמא יאמרו חליצה מכבר. וי"א שאינה נאסרת אלא כשנתכוונה לכך, אבל אם אמרו לה לירוק ולא נתכוונה לשם ריקת חליצה, אינה נאסרת. וי"א שאין הרקיקה פוסלת אלא אם כן נתכוונה לשם ריקת חליצה, אבל אם נתכוונה לפסול עצמה עליו אינה נפסלת, שזו אינה חשובה כוונה.

⁴¹ באר היטב שם מח

⁴² בשו"ע כתב בלשון י"א ועיין ב"ש שם מו שכתב שדין זה מוסכם לכו"ע.

⁴³ עיין בהרא"ש שם דהקשה למה דקי"ל יבמה שרקקה תחלוץ למה דחקו בש"ס למצוא דרך שתהא היבמה אסורה ליבם למה לא אמרו לה שתרוק לפניהם ואז אסורה ליבם, ותירץ משום עובדא דש"ס היה שהיבם רצה לייבם ואין כוונתו לחלוץ מ"ה אף אם רקקה לא תפסול את עצמה עליו, ובחליצת מנעל לבד או ריקת אפי' בב"ד אם נתכוין א' מהם והשני בוודאי לא נתכוין לא הוי חליצה כלל ומותרת לאחים, אלא כשאין ידוע לנו היישינן שמא כיוונו שניהם. ודעת הנמקי"י שאפילו אחד מהם בוודאי לא נתכוון מ"מ בחליצת המנעל פסולה לאחים אפילו שלא בב"ד, אולם ברקיקה מודה לרא"ש. ב"ש שם מה, ובס"ק מו הביא שלשאר פוסקים אפי' בנתכוונה היא י"ל דנפסלה וכ"כ בד"מ בהנהות פרישה. ועיין בבית מאיר שאינה יכולה לפסול עצמה עליו אם כונתה לכך על ידי ריקתה.

תרומות והנצחות – בנק הדואר ח"ן 22887389 – ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>